

Erhvervsuddannelse i Tyskland – aktuelle tal og trends

I Tyskland vælger godt halvdelen af en ungdomsårgang en erhvervsuddannelse i det duale system af mellem to og 3½ års varighed. Det duale system har sin fæet sin betegnelse, idet eleven veksler mellem skoleophold og ophold i uddannelsesvirksomheden. En afsluttet erhvervsuddannelse kvalificerer umiddelbart til retten til at arbejde som faglært i én af 340 anerkendte jobs. Eleven indgår en kontrakt direkte med virksomheden, som også afholder udgifter til elevløn. Lønforhold aftales af arbejdsmarkedets parter, og lønnen udgør omtrent en tredjedel af begynderlønnen for en udlært inden for samme fag. Som eksempel betaler den kemiske industri 834 euro på uddannelsens første år og 988 euro på sidste år og byggebranchen med helt op til 1339 på det afsluttende år. Inden for hotel og gastronomi er startlønnen omtrent 480 euro.

Der kræves ingen formelle adgangskrav til en erhvervsuddannelse inden for det duale system ud over afsluttet pligtig skolegang, og der er også elever med studentereksamen, som påbegynder en erhvervsuddannelse. Der findes særlige overgangsløsninger for unge, som ikke har afsluttet skolegangen svarende til folkeskolen og som ikke har fået elevplads, eller som på anden måde ikke har været i stand til at påbegynde et uddannelsesforløb inden for de normale rammer. Antallet af unge i særlige ordninger er siden 2005 faldet med 36 pct., og befinder sig nu under 300.000. Arbejdsløsheden i Tyskland blandt de under 25-årige lå i marts 2013 på 7,6 pct. (kilde/statistisk metode: EUROSTAT).

I 2012 blev der underskrevet 551.272 aftaler om erhvervsuddannelse. Der blev indgået lidt færre uddannelseskontrakter i 2013, hvilket skal ses i lyset af den demografiske udvikling. Den unge årgang er mindre end hidtil, hvilket erhvervslivet tilpasser antallet af elevpladser efter. På samme tid meldes der om 33.275 ubesatte elevpladser og om 15.650 uddannelsessøgende uden uddannelsessted. De ubesatte pladser er centreret omkring restaurationsbranchen, slagteribranchen, bagerier, fødevarerdetailhandlen og blikkenslagerfaget. Disse tal er indikatorer for geografiske og faglige tilpasningsproblemer på arbejdsmarkedet. Mere end hver tredje virksomhed, særligt helt små virksomheder, oplyser, at de enten helt eller delvist ikke har kunnet finde elever. Det kan ikke udelukkes, at disse virksomheder trækker deres tilbud om uddannelse tilbage fra arbejdsmarkedet og dermed ophører i fødekæden for sikring af kvalificeret arbejdskraft.

Andelen af uddannelsesvirksomheder af alle virksomheder i Tyskland falder kontinuerligt en smule: 2008: 24 pct., 2009: 23,5 pct., 2010: 22,5 pct. og i 2011: 21,7 pct.

I Slesvig-Holsten blev der i 2012 indgået 21.155 uddannelsesaftaler. Heraf fortegner industri og handel sig med knap 53 pct. som den største branche efterfulgt af håndværksfagene med i alt 25 pct. Uddannelse i det offentlige udgør 2,1 pct., medens landbruget fylder 3,6 pct. i uddannelseslandskabet. Alle brancher fremviser en tilbagegang på et par pct. set i forhold til

året forinden. Kun søfart og uddannelser inden for husholdning har nedgange i omegnen af 30 pct.

Der er uddannelsesaftaler, der opløses, før de er færdiggjort. Det kan skyldes reviderede uddannelsesinteresser, sundhedsmæssige problemer eller personlige uoverensstemmelser. Undersøgelser har vist, at omtrent halvdelen af de elever, der afbryder deres uddannelse, påbegynder en ny inden for det duale system.

Af de i 2010 indgæede uddannelsesaftaler blev 23,0 pct. opløst før tid. Til sammenligning afbrød 28 pct. i 2010 deres bachelorstudie og 23 pct. forlod deres overbygningsstudie (sammenligningen er for tyske studerende, der efter afbrudt studium heller ikke afslutter et andet). Frafaldet på landsplan er størst inden for håndværksfaget (28,6 pct.), og lavest inden for det offentlige (6,2 pct.). Der er tillige regionale forskelle. Baden-Württemberg har den laveste frafaldskvote (19,5 pct.) og Mecklenburg-Vorpommern den højeste (31,5 pct.). Samlet set er frafaldet højere i Østtyskland, men også Slesvig-Holsten har en frafaldskvote på 26,2 pct. (2010). Forskellen blandt mænd (22,6 pct.) og kvinder (23,6 pct.) er ringe. Elever, der er berettiget til et studie ved en videregående uddannelse, har et frafald lavere end gennemsnittet på 13,2 pct., mens elever med det, der modsvarer folkeskolens afgangsprøve, har et forhøjet frafald på 32,2 pct.

Der er ingen tvivl om, at erhvervsuddannelserne har høj status i Tyskland og bliver anset som en del af ryggraden i tysk erhvervsliv. På den ene side er erhvervsuddannelsen et praksisorienteret tilbud med en høj kvote for fortsat beskæftigelse efter endt uddannelse. På den anden har virksomhederne mulighed for at uddanne kvalificeret arbejdskraft efter deres egne behov. I lyset af de formindskede ungdomsårgange bliver det en væsentlig udfordring, også at føre de bogligt svage elever til et niveau, der modsvarer fremtidens krav på arbejdsmarkedet. Det er ikke usandsynligt, at der vil opstå et spændingsforhold mellem uddannelsesvirksomheder på den ene side og gymnasieuddannelser på den anden, idet begge vil forsøge at rekruttere de dygtigste hoveder fra en ungdomsårgang.

Der er siden 2005 registreret en nedgang i antallet af unge uden studentereksamen – målgruppen for elever i det duale system. Befolkningsfremskrivninger viser, at antallet af afgangselever i de østtyske delstater vil falde indtil 2025 og derefter stabilisere sig, medens ungdomsårgangene i de vestlige delstater også efter 2025 fortsat vil gå tilbage.

Ambassaden Berlin
August 2013

